

Právo svědčí bdělým

eFocus

Žijeme v době právních turbulencí. Valí se na nás téměř 4000 nových paragrafů, upravujících ty nejzákladnější otázky našeho právního řádu, se kterými se setkáváme v každodenním životě. Valí se na nás nová filosofie práva a valí se na nás i chyby, které nová úprava obsahuje. Příští rok se turbulence promění v právní smršť.

Postupně se smiřujeme s faktem, že budeme mít nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích. Vláda nedávno zamítla návrh na odložení jejich účinnosti, takže oba zákony by měly působit od 1. 1. 2014, nicméně snahy o jejich odklad přetrvávají. Víme, že oba zákony přinesou zcela zásadní převrat v dosavadní koncepci. Nevíme, jak přesně se promítne do ostatních předpisů. Víme jen tolik, že zatím občanský zákoník zrušuje 238 předpisů, ale nevíme jistě, čím je nahradí a kdy budou nové zákony schváleny. Víme, že nová úprava obsahuje plno nejasných ustanovení, nevíme však, jak je budou soudy vykládat.

Jedna dobrá zpráva pro nás právníky: Naši klienti nás budou potřebovat, a to v mnohem větší míře, než jste je potřebovali dodnes. Ne jen proto, že se v nových zákonech nebudou orientovat, ale proto, že nová filozofie zákona bude vyžadovat mnohem aktivnější ochranu práv.

Ale za ten přívál nové práce platíme velkou daň. Budeme to právě my, kdo bude hromosvodem mezi smrští zákonů a frustrovanými klienty. Nejen, že se musíme s novými zákony podrobně seznámit, ale přes veškeré poctivé studium se dostaneme zpátky do devadesátých let. Znovu budeme muset klientům říkat: „Toto ustanovení zákona je nejasné, má dva možné výklady. V právní komunitě převládá tento, ale zatím neexistuje soudní rozhodnutí, které by potvrdilo jeho správnost.“ Není příjemná situace, zvláště když to říkáte klientovi z vyspělých jurisdikcí, kde je právo už stovky let stabilní. Jsme rádi, že máme v kanceláři Petra Čecha, který je od počátku velkým kritikem rekonstrukce a mezi prvními tak vnímá tak její chyby i nedostatky. Petr je i autorem četných odborných statí, časem i komentářů, a tím, kdo o rekonstrukci přednáší, a pomáhá tak vytvářet interpretaci.

Nová úprava bude mnohem liberálnější, než ta stávající, bude nám dávat větší volnost. To je pozitivní – svoboda je dobrá věc. Zároveň ale vyžaduje obrovskou zodpovědnost jedince. Jsme stále zvyklí na trochu protekcionářskou roli práva, které je psané tak, aby nás ochránilo před námi samotnými, aby chránilo ty, kteří si vystačí v podnikání bez právníka, řídí se pravidly selského rozumu a smlouvy sepisují sami. Zákon nás dnes chrání třeba tím, že znemožňuje vzdání se práv předem, prohlašuje ho za neplatné, že existuje řada omezení ohledně výše úroků. Nebo tak, že mnohé úkony musí mít písemnou formu. Takový požadavek plní výstražnou funkci. Ten, kdo úkon činí, si lépe uvědomí, že dělá něco zásadnějšího, co je třeba zvážit. S takovou ochranou je ale konec, většina těchto omezení od roku 2014 padá jako oběť na oltář svobody.

Rubem této svobody budou vyšší nároky na bdělost a aktivní přístup k ochraně práv. Kdo si nebude hlídat svá práva, může být velmi překvapen. Pár praktických příkladů:

- Mlčení bude častěji znamenat souhlas. Když se například na něčem ústně dohodnete při jednání, druhá strana Vám to pak v dobré víře písemně potvrdí a (nepodstatně) se odchýlí od

původní dohody, budete muset odchytku bezodkladně odmítnout. Jinak budete navždy vázáni zkráceným obsahem potvrzení.

- Totéž platí, když pošlete protistraně návrh smlouvy a dostanete souhlasnou odpověď, ale s výhradami. Podle dnešní úpravy platí takový úkon za novou nabídku, kterou buď přijmete, nebo ne. Podle nové úpravy bude smlouva uzavřena již doručením takového přijetí s modifikací, tj. ve znění příjemcových dodatků či odchylek, pokud je původní navrhovatel bez zbytečného odkladu (anebo předem ve své nabídce) neodmítne. Nabízející tak budou muset podrobněji studovat jednání příjemců a sledovat, zda z nich neplynou modifikace, s nimiž by nesouhlasili. Pokud nezareagují včas, bude smlouva uzavřena s tím obsahem, jaký doplnil příjemce, tedy třeba i pro původního navrhovatele nechtěným.
- Právní jednání bude více bezformální. Ústně bude možné uzavřít např. i dohodu o smluvní pokutě, prominutí dluhu, převzetí dluhu, omezení nároku na náhradu škody nebo postoupení pohledávky či smlouvy. Účastníci tak budou muset více vážit slova, resp. své projevy na internetu. Když Vám zavolá mobilní operátor a nabídne Vám výhodný tarif a k němu vysoké pokuty při opožděné platbě účtu, nesmíte tuto podmínku pustit druhým uchem ven. Telefonicky uděleným souhlasem s podmínkami Vám totiž vznikne platný závazek.
- Budou menší požadavky na určitost právního jednání. Řada smluv, které by dnes byly neplatné, aby byla chráněna vůle stran, budou napříště platné. Oproti dnešní úpravě bude smlouva uzavřena i tehdy, když se strany nedohodly na všech podmínkách. Pokud si tedy strany vzájemně zašlou své VOP, které se liší, smlouva bude uzavřena i v těch bodech, kde se nedohodly – tam se totiž místo nich uplatní subsidiární úprava zákona. Soudy také v mnoha případech získají možnost obsah smlouvy doplnit, nejen vyložit. Návrhy stran přitom nebudou vázány; rozhodnou dle vlastní představy o tom, jaký smluvní obsah je za daných okolností spravedlivý.
- Podnikatel bude moci existujícím klientům jednostranně změnit obchodní podmínky.
- Převodem nemovitosti zatížené zástavním právem na nového nabyvatele zásadně přejde (celý) dluh zajištěný takovým zástavním právem. Kdo to neví, může být velmi překvapen.

Nepochybně klesne počet smluv uzavřených neplatně. Snazší cesta k platné smlouvě ale má i stinné stránky. Přibude závazků ukvapených, neuvážených a nejspíš i (zčásti) nechtěných. Svět nového občanského zákoníku tak bude především pro připravené a bdělé.

Závěrem pár slov o filosofii nové úpravy. Tady musíme rozlišit mezi obchodním a občanským právem.

Hlavním cílem rekodifikace občanského zákoníku je přetrhnout kontinuitu se socialistickým právem a navázat na tradici předválečné úpravy. Nový kodex se tedy vrací do doby první republiky a používá stejné instituce i jazyk. V obchodním právu je tomu jinak. Obchodní zákoník nepochází z doby totality, přesto je jeho úprava poměrně rigidní. Vychází totiž z německé úpravy, která má tendenci společnosti standardizovat, zvláště ty akciové. Tak, aby si byly co nejpodobnější, aby akcie v sobě zahrnovala vždycky stejná práva.

Autoři zákona o obchodních korporacích jasně deklarovali snahu oslabit vliv německého práva a přiblížit nás konceptům anglosaským. Společnost už tedy nebude standardizovaná tak jako nyní u nás nebo v Německu.

- Kdo chce koupit akcii, musí vědět, že není akcie jako akcie. Než koupím byť i kmenovou akcii, musím si přečíst stanovy a zjistit, zda společnost nevydala ještě i akcie jiného druhu, se kterými jsou spojena hlasovací práva třeba stokrát vyšší než s mými. Nemluvě o dalších druzích akcií.
- Podobné překvapení můžeme zažít při koupi podílu v s.r.o. S podílem v této společnosti bude moci být spojena jakákoliv povinnost. Může to být povinnost vykonávat pro společnost práci, ale může to být třeba i potenciální příplatková povinnost v libovolné výši. Když si koupíte podíl

v s.r.o. a nepřčtete si společenskou smlouvu, můžete se divit, že Vás společnost vyzve připlatit určitou částku a bude se splacení domáhat soudně. To je něco, na co u nás nejsme zvyklí, a kdo nebude opatrný, může se dostat do velmi nepříjemné situace.

- Anglosaský vliv v korporátním právu se projevuje také v důrazu na smluvní volnost a v odlišném způsobu ochrany společnosti. Zatímco dnes je společnost chráněna případnou neplatností smluv, které by ji poškozovaly, nově bude méně neplatnosti smluv se společností a více odpovědnosti členů orgánů za porušení péče.
- Mění se i systém ochrany věřitelů. S.r.o. vystačí se základním kapitálem ve výši jediné koruny, proti tomu ale zákon staví potenciálně ničím neomezené ručení členů orgánů, ale též tzv. vlivných a ovládajících osob v případě insolvence společnosti.

Výsledkem tedy je, že máme návrat k první republice v občanském právu a posun do anglosaského světa v korporátním právu. Otázka je, jak to české subjekty ponesou a zda jsou na to připravené. České prostředí se dnes nepodobá prvorepublikovému, kdy byl svět jednodušší, lidé slušnější a zvyklí se smluvní svobodou nakládat. A už vůbec se nepodobá světu anglosaskému, kde jsou podnikatelé mnohem ostražitější a zvyklí systematicky využívat odbornou právní pomoc. Ze své praxe vím, že čeští klienti jsou zvyklí vyhledat právníka, až když je průšvih, zatímco klienti ze světa common law pracují s právníky preventivně.

Tím chci říci, že nová právní úprava má mnoho dobrých stránek, ale je úplně jiná a vyžádá si nový přístup k organizaci právní ochrany uživatelů, zvláště podnikatelů. České prostředí je eticky stále jen málo kultivované a bude (zejména v prvních letech účinnosti kodexu) nepochybně testovat připravenost podnikatelů i spotřebitelů na nové pořádky. Tyto právní útoky bude třeba odrážet aktivněji, než bylo zvykem dříve. Právo samo ochranu neposkytne. Přeji Vám, abyste byli těmi bdělými a připravenými, protože zásada, podle níž právo svědčí bdělým, bude teď platit dvojnásob. •

JUDr. Vladimíra Glatzová,
partner, advokátka, členka představenstva ČAK

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [KJT: přijedte do Varů diskutovat o problematice reparace škody a újmy](#)

- [Stabilizace M&A trhu v Evropě pokračuje, druhé letošní čtvrtletí slibuje oživení](#)
- [LEAGLE.ONE: Když spor nemusí skončit u soudu: proč byznys volí arbitráž](#)
- [Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím](#)
- [Nová éra práce: České a slovenské firmy hledají funkční spolupráci lidí a AI. Klíčová je firemní kultura a důvěra](#)
- [Eversheds Sutherland posiluje M&A tým o Jiřího Moravce s praxí z USA](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #10: Proč bohatí lidé dělají fatální investiční chyby](#)
- [Klíčový pro střední a východní Evropu: Český bankovní sektor si udržuje stabilní a ziskovou pozici](#)
- [LEAGLE.ONE: Škola jako místo setkávání: Má být vzdělávání víc než jen předávání znalostí?](#)
- [Vedení BBH posiluje o přední expertku na soutěžní právo z A&O Shearman Ivanu Halamovou Dobiškovou](#)
- [V rámci charitativní akce Měsíc sportu advokátní kanceláře a daňoví poradci vysportovali téměř 400 tisíc korun na podporu projektu Pomozte dětem](#)